

KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTAS EN ARTE

DE GRANADA A ŁÓDŹ:

VÍNCULOS DURADEROS
ENTRE PERSONAS E INSTITUCIONES
CON EL DR. RAFAEL VÁZQUEZ GARCÍA

Z GRANADY DO ŁÓDZI:

TRWAŁE WIEZI MIĘDZY LUDZMI I INSTYTUCJAMI.
ROZMOWA Z DR RAFAELEM
VÁZQUEZEM GARCÍA

EL RENACIMIENTO
DEL JAZZ
EN VARSOVIA

RENESESANS JAZZU
W WARSZAWIE

MARCIN MASECKI

SOLAMENTE UNA VEZ

DE GRANADA A ŁÓDŹ:

VÍNCULOS DURADEROS
ENTRE PERSONAS E INSTITUCIONES
CON EL DR. RAFAEL VÁZQUEZ GARCÍA

Z GRANADY DO ŁÓDZI:

TRWAŁE WIĘZI MIĘDZY LÓDZIĄ I INSTYTUCJAMI
ROZMOWA Z DR. RAFAELEM
VÁZQUEZEM GARCÍAEL RENACIMIENTO
DEL JAZZ
EN VARSOVIARENESSANS JAZZU
W WARSZAWIEMARCIN
MASECKI
SOLAMENTE UNA VEZ

PORTADA

STRONA TYTUŁOWA

Nos reunimos con Marcin Masecki, compositor y pianista que ha publicado dos discos dedicados a un icono de América Latina: el bolero.

VISTULARTE: ¿Por qué los boleros? ¿Qué te atrae de este género musical?

MARCIN MASECKI: Esta aventura comenzó por casualidad. Hace tres años estaba grabando las Variaciones Goldberg de Johann Sebastian Bach. Era una obra que no tenía nada que ver con los boleros. Por alguna razón, esas variaciones no me salían bien, no lograba concentrarme.

Spotykamy się z Marcinem Maseckim, kompozytorem i pianistą, który wydał dwie płyty poświęcone ikonie Ameryki Łacińskiej: bolero.

VISTULARTE: Dlaczego boleros? Co cię pociąga w tym gatunku muzyki?

MARCIN MASECKI: Ta przygoda zaczęła się przypadkowo. Trzy lata temu nagrywałem wariacje goldbergowskie Jana Sebastiana Bacha. To był utwór kompletnie niezwiązany z bolerami. Jakoś te wariacje mi nie szły, nie byłem w stanie się skupić.

CARTA

EDITORIAL

LIST REDAKCYJNY

Bienvenidos a la primera revista digital en español y polaco un proyecto creado con pasión, ideas frescas y una visión global desde Polonia para el mundo.

Nace un nuevo espacio de encuentro, de conocimiento y de inspiración. Aquí hablaremos de lo que nos mueve, nos conecta y nos transforma: salud, ciencia, tecnología, arte, redes sociales, cultura y mucho más.

Esta revista es un puente entre lenguajes, culturas y maneras de ver el mundo. Queremos crear comunidad, compartir información de valor y abrir conversaciones que trasciendan fronteras.

¡Gracias por ser parte de este inicio!

La primera revista digital desde Polonia escrita en polaco y español. ¡Esto recién comienza!

Con cariño,
J. Walle

Witamy w pierwszym cyfrowym magazynie w języku hiszpańskim i polskim, projekcie stworzonym z pasją, świeżymi pomysłami i globalną wizją z Polski na świat.

Powstaje nowa przestrzeń spotkań, wiedzy i inspiracji. Będziemy tutaj mówić o tym, co nas porusza, łączy i zmienia: zdrowie, nauka, technologia, sztuka, media społecznościowe, kultura i wiele więcej.

Ten magazyn to most między językami, kulturami i sposobami postrzegania świata. Chcemy budować społeczność, dzielić się wartościową wiedzą i otwierać rozmowy, które przekraczają granice.

Dziękujemy, że jesteś częścią tego początku!

Pierwszy magazyn cyfrowy z Polski, napisany po polsku i po hiszpańsku. To dopiero początek!

Z serdecznymi pozdrowieniami,
J. Walle

El contenido no puede ser reproducido total o parcialmente sin citar la fuente y la liga a la página www.vistularte.com

El contenido tiene fines informativos y de entretenimiento exclusivamente.

Las respuestas de entrevistas, contenido de los artículos particulares y los anuncios es responsabilidad exclusiva de los autores y los anunciantes y no refleja necesariamente el punto de vista de la revista **VISTULARTE** y **ALIVE TODAY FOUNDATION**.

El contenido de los anuncios publicitarios, así como el producto o servicio que ofrecen es responsabilidad exclusiva de cada anunciante.

(c) 2016-2026 ALIVE TODAY FOUNDATION.

Todos los derechos reservados.

¿Te interesa colaborar con nosotros?

Escríbenos un mensaje a vistularte@gmail.com

Zawartość nie może być powielana w całości lub w części bez podania źródła i linku do www.vistularte.com

Zawartość służy wyłącznie celom informacyjnym i rozrywkowym.

*Odpowiedzi na wywiady, treść poszczególnych artykułów i reklam jest wyłączną odpowiedzialnością autorów i reklamodawców i niekoniecznie odzwierciedla poglądy magazynu **VISTULARTE** i **ALIVE TODAY FOUNDATION**. Za treść reklam, jak również za produkt lub usługę, które oferują, odpowiada wyłącznie reklamodawca.*

(c) 2016-2026 ALIVE TODAY FOUNDATION.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Chcesz z nami współpracować?

Wyślij nam wiadomość e-mail na adres vistularte@gmail.com

JUNIO / CZERWIEC 2026

KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTULARTE

Esta revista electrónica es una creación de la Fundación "Alive Today Foundation".

Ten e-magazyn jest dziełem Fundacji "Alive Today".

<http://www.alivetoday.org>

KRS **0000651571**

NIP **6762518425**

**FUNDADOR "ALIVE TODAY FOUNDATION"
Y GESTION "VISTULARTE"**

*ZAŁOŻYCIEL FUNDACJI "ALIVE TODAY"
I ZARZĄDZANIE "VISTULARTE"*

Juan Walle

REDACCIONES ARTYKUŁY I REDAKCJA

Juan Walle

Weronika Bazydło

Anna Kraus Beata Sylwestrzak

ARTE Y DISEÑO GRÁFICO

PROJEKT ARTYSTYCZNY I GRAFICZNY

Juan Walle

PUBLICIDAD REKLAMA

vistularte@gmail.com

FOTOGRAFÍAS FOTOGRAFIE

Juan Walle

Weronika Bazydło

Anna Kraus

FOTOGRAFÍAS Y ANIMACIONES

FOTOGRAFIE I ANIMACJE

90% de nuestras fotografías y animaciones son realizadas con Inteligencia artificial (AI), así que los derechos son propiedad de Alive Today Foundation, en caso de lo contrario se dará el reconocimiento al fotógrafo.

90% naszych fotografii i animacji powstaje przy użyciu sztucznej inteligencji (AI), dlatego prawa autorskie należą do fundacji Alive Today Foundation; w przeciwnym wypadku, autorstwo zostanie przypisane fotografowi.

6

Prosa

20

8

DE GRANADA A ŁÓDŹ:
VÍNCULOS DURADEROS ENTRE PERSONAS E
INSTITUCIONES
CON EL DR. RAFAEL VÁZQUEZ GARCÍA

Z GRANADY DO ŁODZI:
TRWAŁE WIĘZI MIĘDZY LUDŹMI I INSTYTUCJAMI.
ROZMOWA Z DR RAFAELEM VÁZQUEZEM GARCÍA

**MARCIN
MASECKI**

SOLAMENTE UNA VEZ

32

**EL RENACIMIENTO DEL
JAZZ EN VARSOVIA**

***RENEŠANS JAZZU W
WARSZAWIE***

38

**«LOS SOLDADOS
MALDITOS»**

***„ŻOŁNIERZE
WYKŁĘCI”***

46

RECOMENDACIÓN DE LA SEMANA

DESTACADOS

WYRÓŻNIONE

PROSA

PROZA

AUGUSTO ROA BASTOS

Fuente: Zródło: Wikipedia

Augusto Roa Bastos fue un escritor paraguayo. Nació en Asunción (1917-2005). Fue escritor, periodista y guionista, reconocido por sus novelas, cuentos, poemas, obras de teatro y guiones cinematográficos. Está considerado el autor más importante de la literatura paraguaya. Realizó viajes de estudios a Inglaterra y Francia. Fue premiado varias veces, entre ellos el Premio Cervantes (1989), la Orden de las Artes y las Letras de Francia (1985) y el Premio Nacional de Literatura de Paraguay (1995). Su obra ha sido traducida a veinticinco idiomas, incluido el polaco.

Su primera novela, *Hijo de hombre*, fue publicada en 1960, una de las obras más emblemáticas de la literatura latinoamericana. La novela retrata la vida de los pueblos rurales paraguayas desde comienzos del siglo XX hasta la Guerra del Chaco (conflicto bélico entre Paraguay y Bolivia, en la que participó, quedó reflejada en su escritura). En Polonia fue publicada por el Instituto Editorial PAX en 1972, traducida por Zygmunt Wojski.

HIJO DE HOMBRE

Hueso y piel, doblado hacia la tierra, solía vagar por el pueblo en el sopor de las siestas calcinadas por el viento norte. Han pasado muchos años, pero de eso me acuerdo. Brotaba en cualquier parte, de alguna esquina, de algún corredor en sombras. A veces se recostaba contra un mojinete hasta no ser sino una mancha más sobre la agrietada pared de adobe. El candelazo de resolana lo despegaba de nuevo. Echaba a andar tanteando el camino con su bastón de tacuara, los ojos muertos, parchados por las telitas de las cataratas, los andrajos de *aó-poí* sobre el ya visible esqueleto, no más alto que un chico.

—¡Gua, Macario!

Dejábamos dormir los trompos de arasá junto al hoyo y lo mirábamos pasar como si ese viejecito achicharrado, hijo de uno de los esclavos del dictador Francia, surgiera ante nosotros, cada vez como una aparición del pasado.

Algunos lo seguían procurando alborotarlo. Pero él avanzaba lentamente sin oírlos, moviéndose sobre aquellas delgadas patas de benteveo.

—¡Gua Macario Pitogüé!

Los mellizos Goiburú corrían tras él tirándole puñados de tierra que apagaban un instante la diminuta figura.

—¡Bicho feo... feo..., feo!

—¡Karaí Tuyá colí..., güililí!...

Los chillidos y las burlas no lo tocaban. Tembleque y terroso se perdía entre los reverberos, a la sombra de los paraísos y las ovenias que bordeaban la acera.

Augusto Roa Bastos był paragwajskim pisarzem. Urodził się w Asunción (1917-2005). Był pisarzem, dziennikarzem i scenarzystą, znanym z powieści, opowiadań, poezji, dramatów oraz scenariuszy filmowych. Uważany jest za najwybitniejszego twórcę literatury paragwajskiej. Odbił podróże naukowe do Anglii i Francji. Otrzymał liczne wyróżnienia, m.in. Nagrodę Cervantesa (1989), francuski Order Sztuki i Literatury (1985) oraz Narodową Nagrodę Literacką Paragwaju (1995). Jego twórczość została przetłumaczona na dwadzieścia pięć języków, w tym na język polski.

Jego pierwsza powieść, *Syn człowieczy*, ukazała się w 1960 roku i jest uznawana za jedno z najważniejszych dzieł literatury latynoamerykańskiej. Przedstawia życie społeczności wiejskich w Paragwaju od początku XX wieku do czasu wojny o Chaco (konflikt zbrojny między Paragwajem a Boliwią, w której brał udział, co znajduje odbicie w jego twórczości). W Polsce powieść została wydana przez Instytut Wydawniczy Pax w 1972 r. w przekładzie Zygmunta Wojskiego.

SYN CZŁOWIECZY

Skóra i kości, pochylony do ziemi, miał zwyczaj wałęsać się po miasteczku ogarniętym sennością sjęst spalonych północnym wiatrem. Wiele minęło lat, ale pamiętam go dobrze. Wyłaniał się z jakiegokolwiek miejsca, zza jakiegoś rogu, z jakiegoś cienistego korytarza. Bywało, że opierał się o szczytową ścianę jakiegoś domu i wtedy stawał się jeszcze jedną płamą na spękany, glinianym murze. Żar nagrzanego muru znów go odsuwał. Ruszał macając drogę swą laską z drzewa tacuara, z martwymi oczami zasnutymi błonkami katarakty nie większy niż dziecko, w łachmanach z aó — poi okrywających widoczny już pod skórą szkielet.

- Guá, Macario!

Zostawialiśmy rozkręcone bąki z gujawowego drzewa obok dołu i gdy przechodził, patrzyliśmy na niego tak, jakby ten zasuszony staruszek, syn jednego z niewolników dyktatora Francia, ukazywał się nam za każdym razem jak zjawa z przeszłości.

Niektórzy biegli za nim usiłując go drażnić. Ale on nie słysząc ich wolno posuwał się dalej na swych chudych, bocianich nogach.

- Guá, Macario Pitogüé!

Bliźniaki Goiburú biegały za starcem rzucając w niego garściami ziemi, które gasiły na chwilę malutką postać.

- Brzydki... brzydki.. brzydki robak!

- Karaí tuyá colí... güililí!

Nie wzruszały go wrzaski i kpiny. Szary jak ziemia i trzęsący się ginął między latarniami w cieniu paraísoów i owenii rosnących wzdłuż chodnika.

REVISA NUESTROS NUMEROS ANTERIORES

SPRAWDŹ NASZE POPRZEDNIE WYDANIA

**DE GRANADA A ŁÓDŹ:
VÍNCULOS DURADEROS ENTRE PERSONAS E INSTITUCIONES
CON EL DR. RAFAEL VÁZQUEZ GARCÍA**

***Z GRANADY DO ŁODZI:
TRWAŁE WIĘZI MIĘDZY LUDŹMI I INSTYTUCJAMI.
ROZMOWA Z DR RAFAELEM VÁZQUEZEM GARCÍA***

El Dr. Rafael Vázquez García es Profesor Titular del Departamento de Ciencia Política y de la Administración de la Universidad de Granada. Es doctor en Ciencias Políticas por la Universidad de Granada. Está especializado en democracia, justicia social, feminismo y políticas del cuidado. Es autor de numerosos libros, reseñas, artículos y colaboraciones en obras colectivas. Tuvimos el placer de conversar con él sobre su experiencia en el programa Erasmus+ como profesor visitante, el mundo académico y la importancia del feminismo en sus clases.

VISTULARTE: ¿Cómo llegaste a participar en el programa Erasmus+ como profesor visitante en la Universidad de Łódź?

DR. GARCÍA: El procedimiento es relativamente conocido entre el profesorado universitario, aunque quizá menos visible públicamente que el Erasmus estudiantil. Cuando se habla de Erasmus, normalmente pensamos en estudiantes que pasan un semestre o un curso completo en otra universidad europea, pero existe también una dimensión muy importante de movilidad docente e investigadora. Yo he sido un usuario frecuente del programa Erasmus+ para profesorado y he realizado ya más de una docena de estancias académicas cortas en distintos países europeos.

En Polonia, por ejemplo, ya había trabajado anteriormente como profesor visitante en Varsovia, Cracovia y Lublin.

Dr Rafael Vázquez García jest profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Nauk Politycznych i Administracji na Uniwersytecie w Grenadzie, gdzie uzyskał również stopień doktora nauk politycznych. Specjalizuje się w zagadnieniach związanych z demokracją, sprawiedliwością społeczną, feminizmem oraz polityką opiekuńczą. Jest autorem licznych książek, recenzji, artykułów naukowych oraz rozdziałów w pracach zbiorowych. Mieliśmy przyjemność porozmawiać z nim o jego doświadczeniach w programie Erasmus+ jako profesor wizytujący, świecie akademickim oraz o znaczeniu feminizmu na prowadzonych przez niego zajęciach.

VISTULARTE: *Jak trafiłeś do programu Erasmus+ jako profesor wizytujący na Uniwersytecie Łódzkim?*

DR GARCÍA: *Procedura ta jest stosunkowo dobrze znana wśród wykładowców akademickich, choć być może mniej widoczna publicznie niż Erasmus studencki. Kiedy mówi się o Erasmusie, zwykle myślimy o studentach spędzających semestr lub cały rok na innym europejskim uniwersytecie, ale istnieje również bardzo ważny wymiar mobilności kadry dydaktycznej i naukowej. Sam wielokrotnie korzystałem z programu Erasmus+ dla profesorów i odbyłem już kilkanaście krótkich staży akademickich w różnych krajach Europy.*

En el caso de Łódź, la decisión tuvo mucho que ver con la existencia de redes académicas previas, amistades construidas a lo largo de los años y una relación personal muy positiva con la ciudad y con colegas de la universidad. La universidad contemporánea funciona mucho a través de redes de cooperación intelectual y humana; Erasmus no solo financia desplazamientos, sino que crea vínculos duraderos entre personas e instituciones.

VISTULARTE: ¿Cómo transforma la presencia de profesores y alumnos extranjeros una universidad polaca tradicional como la Universidad de Łódź?

DR. GARCÍA: Las universidades siguen siendo instituciones profundamente tradicionales en la mayor parte de Europa y del mundo. Aunque han evolucionado muchísimo y se han adaptado a las transformaciones tecnológicas, sociales y culturales, todavía conservan rituales, jerarquías y formas de funcionamiento que vienen de siglos atrás. La Universidad de Łódź no es más tradicional ni menos que muchas otras universidades europeas. Mi propia universidad, la Universidad de Granada, fue fundada en 1531, hace casi cinco siglos, y próximamente estaré también como investigador visitante en la UNAM de México, fundada en 1551 bajo el nombre de Real y Pontificia Universidad de México.

Precisamente por eso, la presencia de estudiantes y profesores internacionales resulta tan transformadora. Introduce nuevas perspectivas intelectuales, nuevas metodologías docentes y formas distintas de entender la relación entre universidad y sociedad. La internacionalización obliga a las universidades a salir de una cierta comodidad cultural y lingüística. Hace visibles las diferencias, pero también las posibilidades de construir espacios comunes.

W Polsce pracowałem już wcześniej jako profesor wizytujący m.in. w Warszawie, Krakowie i Lublinie. W przypadku Łodzi decyzja miała duży związek z istnieniem wcześniejszych sieci akademickich, przyjaźni budowanych przez lata oraz bardzo pozytywnych relacji osobistych z samym miastem i tutejszymi kolegami z uczelni. Współczesny uniwersytet funkcjonuje w dużej mierze dzięki sieciom współpracy intelektualnej i ludzkiej; Erasmus nie tylko finansuje wyjazdy, ale przede wszystkim tworzy trwałe więzi między ludźmi i instytucjami.

VISTULARTE: Jak obecność zagranicznych profesorów i studentów zmienia tradycyjny polski uniwersytet, taki jak Uniwersytet Łódzki?

DR GARCÍA: *Uniwersytety w większości krajów Europy i świata wciąż pozostają instytucjami głęboko tradycyjnymi. Choć niezwykle ewoluowały i dostosowały się do przemian technologicznych, społecznych i kulturowych, nadal zachowują rytuały, hierarchie i sposoby funkcjonowania zakorzenione w minionych wiekach. Uniwersytet Łódzki nie jest ani bardziej, ani mniej tradycyjny niż wiele innych europejskich uczelni. Mój rodzimy Uniwersytet w Grenadzie został założony w 1531 roku, prawie pięć wieków temu, a wkrótce będę również badaczem wizytującym na meksykańskim UNAM, ufundowanym w 1551 roku pod nazwą Królewskiego i Pontyfikalnego Uniwersytetu Meksyku.*

Właśnie dlatego obecność międzynarodowych studentów i profesorów ma tak transformacyjny charakter. Wnosi nowe perspektywy intelektualne, nowe metodologie dydaktyczne i odmienne sposoby rozumienia relacji między uniwersytetem a społeczeństwem. Internacjonalizacja zmusza uczelnie do wyjścia z pewnej strefy komfortu kulturowego i językowego. Sprawia, że różnice stają się widoczne, ale pokazuje też możliwości budowania wspólnych przestrzeni.

Además, la diversidad internacional modifica la vida cotidiana universitaria: las discusiones en clase son más ricas, aparecen referencias culturales diferentes y se cuestionan muchas ideas asumidas como "naturales". Para quienes trabajamos en teoría política crítica y estudios de género, esto es especialmente importante, porque permite mostrar que las categorías sociales y políticas nunca son universales ni neutrales: cambian según contextos históricos y culturales.

En definitiva, la presencia internacional convierte la universidad en un espacio más cosmopolita, más abierto y más consciente de la complejidad del mundo contemporáneo.

VISTULARTE: Desde tu experiencia, ¿cómo ha evolucionado Erasmus como proyecto académico y político en Europa?

DR. GARCÍA: Erasmus comenzó siendo principalmente un programa de intercambio académico, pero hoy es uno de los proyectos políticos y culturales más importantes de la integración europea. Su gran éxito ha sido generar una experiencia concreta de Europa en la vida cotidiana de millones de personas.

Para muchas generaciones, Europa dejó de ser únicamente una estructura burocrática o económica para convertirse en algo vivido: amistades, relaciones afectivas, proyectos compartidos, aprendizaje de lenguas, movilidad laboral y descubrimiento de otras formas de vida. Eso tiene una enorme importancia política.

Desde una perspectiva europeísta y cosmopolita, Erasmus ha contribuido a construir una ciudadanía europea más abierta, menos nacionalista y más consciente de la interdependencia entre sociedades. Ha ayudado a normalizar la idea de que un joven español, polaco, italiano o portugués puede sentirse parte de un espacio común sin renunciar a su identidad local.

Ponadto międzynarodowa różnorodność zmienia codzienne życie uczelni: dyskusje na zajęciach są bogatsze, pojawiają się inne punkty odniesienia kulturowego, a wiele idei uznawanych za „naturalne” zostaje poddanych w wątpliwość. Dla nas, zajmujących się krytyczną teorią polityczną i studiami nad płcią kulturową (gender studies), jest to szczególnie ważne, ponieważ pozwala pokazać, że kategorie społeczne i polityczne nigdy nie są uniwersalne ani neutralne, a zmieniają się w zależności od kontekstów historycznych i kulturowych.

Krótko mówiąc, międzynarodowa obecność czyni uniwersytet przestrzenią bardziej kosmopolityczną, otwartą i bardziej świadomą złożoności współczesnego świata.

VISTULARTE: Z Twojego doświadczenia, jak ewoluował Erasmus jako projekt akademicki i polityczny w Europie?

DR GARCÍA: Erasmus zaczynał głównie jako program wymiany akademickiej, ale dziś jest jednym z najważniejszych projektów politycznych i kulturowych integracji europejskiej. Jego wielkim sukcesem było stworzenie namacalnego doświadczenia Europy w codziennym życiu milionów ludzi.

Dla wielu pokoleń Europa przestała być jedynie strukturą biurokratyczną czy ekonomiczną, a stała się czymś przeżywanym: przyjaźniami, relacjami emocjonalnymi, wspólnymi projektami, nauką języków, mobilnością zawodową i odkrywaniem innych stylów życia. Ma to ogromne znaczenie polityczne.

Z perspektywy proeuropejskiej i kosmopolitycznej Erasmus przyczynił się do budowy obywatelstwa europejskiego, które jest bardziej otwarte, mniej nacjonalistyczne i bardziej świadome współzależności między społeczeństwami. Pomógł znormalizować ideę, że młody Hiszpan, Polak, Włoch czy Portugalczyk może czuć się częścią wspólnej przestrzeni bez rezygnacji ze swojej lokalnej tożsamości.

Sin embargo, también es importante mantener una mirada crítica. No todos los estudiantes tienen las mismas posibilidades de acceso a la movilidad internacional. Existen desigualdades económicas, lingüísticas y sociales que siguen condicionando quién puede participar plenamente de estas experiencias. Por eso creo que el reto actual de Erasmus no es solo crecer, sino democratizarse más profundamente.

VISTULARTE: ¿Cómo defines “Erasmus como puente cultural y académico”? ¿Es solo un intercambio o algo más profundo?

DR. GARCÍA: Para mí, Erasmus es una forma concreta de “hacer Europa”. Y lo digo como un europeísta convencido. Europa no debería entenderse únicamente como una unión económica o administrativa, sino como un espacio de convivencia plural, democrática y abierta al mundo. Un lugar de encuentro no solo para europeos, sino también para quienes llegan desde fuera.

Las universidades europeas, al menos en su tradición histórica, nacieron precisamente como espacios de circulación del conocimiento, de debate y de movilidad intelectual. Erasmus recupera en cierta forma ese espíritu original.

Por eso, el programa es mucho más que un intercambio académico. Lo importante no son solo los créditos universitarios o las clases impartidas. Son también las experiencias compartidas, las conversaciones, las amistades, las diferencias culturales, las maneras distintas de enseñar y aprender, las formas diversas de entender la política, el género, la historia o incluso la vida cotidiana.

Ważne jest jednak, aby zachować krytyczne spojrzenie. Nie wszyscy studenci mają takie same możliwości dostępu do mobilności międzynarodowej. Wciąż istnieją nierówności ekonomiczne, językowe i społeczne, które warunkują to, kto może w pełni uczestniczyć w tych doświadczeniach. Dlatego uważam, że obecnym wyzwaniem dla Erasmusa jest nie tylko rozwój ilościowy, ale i głębsza demokratyzacja.

VISTULARTE: Jak definiujesz „Erasmusa jako most kulturowy i akademicki”? Czy to tylko wymiana, czy coś głębszego?

DR GARCÍA: Dla mnie Erasmus to konkretny sposób na „tworzenie Europy”. I mówię to jako przekonany euroentuzjasta. Europa nie powinna być rozumiana wyłącznie jako unia gospodarcza czy administracyjna, ale jako przestrzeń pluralistycznego, demokratycznego i otwartego na świat współistnienia. Miejsce spotkań nie tylko dla Europejczyków, ale także dla tych, którzy przybywają z zewnątrz.

Europejskie uniwersytety, przynajmniej w swojej tradycji historycznej, rodziły się właśnie jako przestrzenie cyrkulacji wiedzy, debaty i mobilności intelektualnej. Erasmus w pewien sposób przywraca tego oryginalnego ducha.

Dlatego program ten jest czymś znacznie więcej niż wymianą akademicką. Najważniejsze są nie tylko punkty ECTS czy przeprowadzone wykłady. Liczą się także wspólne doświadczenia, rozmowy, przyjaźnie, różnice kulturowe, odmienne sposoby nauczania i uczenia się, różne sposoby rozumienia polityki, płci, historii czy nawet życia codziennego.

Muchas veces, un estudiante aprende tanto en una conversación informal con compañeros internacionales como en un seminario universitario. Erasmus enseña a convivir con la diferencia y a descubrir que ninguna cultura posee el monopolio de la normalidad.

VISTULARTE: ¿Has notado diferencias en la manera en que estudiantes polacos y españoles viven la experiencia internacional?

DR. GARCÍA: Sí, aunque siempre evitando caer en estereotipos simplistas. En términos generales, los estudiantes españoles suelen vivir la experiencia Erasmus de una manera muy social y emocional. Para muchos representa una etapa de descubrimiento personal, autonomía y apertura cultural muy intensa.

En el caso de muchos estudiantes polacos, percibo a menudo una aproximación más académica y profesionalizada, quizá más orientada a aprovechar las oportunidades formativas y laborales que ofrece la movilidad internacional. Pero ambas formas de vivir la experiencia son perfectamente legítimas y, de hecho, suelen complementarse muy bien.

También hay diferencias históricas y geopolíticas importantes. Para países como Polonia, la integración europea tiene un significado histórico muy fuerte relacionado con la apertura tras el bloque soviético y con la incorporación plena a los espacios occidentales de circulación académica y política.

Często student uczy się tyle samo podczas nieformalnej rozmowy z międzynarodowymi rówieśnikami, co na uniwersyteckim seminarium. Erasmus uczy życia z odmiennością i odkrywania, że żadna kultura nie ma monopolu na normalność.

VISTULARTE: *Czy zauważyłeś różnice w sposobie, w jaki polscy i hiszpańscy studenci przeżywają to międzynarodowe doświadczenie?*

DR GARCÍA: *Tak, choć zawsze staram się unikać wpadania w uproszczone stereotypy. Ogólnie rzecz biorąc, hiszpańscy studenci mają tendencję do przeżywania Erasmusa w sposób bardzo towarzyski i emocjonalny. Dla wielu z nich jest to etap niezwykle intensywnego osobistego odkrywania, autonomii i otwarcia kulturowego.*

W przypadku wielu polskich studentów dostrzegam często podejście bardziej akademickie i sprofesjonalizowane, być może bardziej ukierunkowane na wykorzystanie możliwości edukacyjnych i zawodowych, jakie daje mobilność międzynarodowa. Jednak oba te sposoby przeżywania wymiany są w pełni uzasadnione i w rzeczywistości zazwyczaj świetnie się uzupełniają.

Istnieją również ważne różnice historyczne i geopolityczne. Dla krajów takich jak Polska integracja europejska ma bardzo silne znaczenie historyczne, związane z otwarciem po bloku sowieckim i pełnym włączeniem w zachodnie przestrzenie obiegu akademickiego i politycznego.

Arriba: el Dr. Rafael García durante su visita a la Universidad de Łódź. A la izquierda: Julián Ramírez García (Universidad de Łódź, Fundación Unamos Culturas).

Na górze: dr Rafael García podczas swojej wizyty na Uniwersytecie Łódzkim. Po lewej: Julián Ramírez García (Uniwersytet Łódzki, Fundacja Unamos Culturas).

VISTULARTE: ¿Qué diferencias observas en la participación o dinámica en clase entre estudiantes polacos y españoles?

DR. GARCÍA: Existen diferencias culturales en las dinámicas docentes. En España, especialmente en ciencias sociales y humanidades, los estudiantes suelen intervenir más espontáneamente, discutir con más naturalidad y establecer relaciones más horizontales con el profesorado.

En Polonia percibo a veces una relación algo más formal con la autoridad académica y una participación inicialmente más contenida. Sin embargo, una vez se genera confianza, el nivel de profundidad intelectual y de preparación suele ser extraordinariamente alto.

También influye mucho el contexto educativo previo. Las culturas universitarias nacionales producen hábitos diferentes: maneras distintas de argumentar, de preguntar, de tomar apuntes o de relacionarse con el conocimiento.

VISTULARTE: Jakie różnice dostrzegasz w zaangażowaniu lub dynamice na zajęciach pomiędzy studentami z Polski i z Hiszpanii?

DR GARCÍA: Istnieją różnice kulturowe w dynamice prowadzenia zajęć. W Hiszpanii, zwłaszcza na naukach społecznych i humanistycznych, studenci częściej wypowiadają się spontanicznie, naturalniej wchodzą w dyskusję i budują bardziej horyzontalne relacje z wykładowcami.

W Polsce wyczuwam czasem nieco bardziej formalny stosunek do autorytetu akademickiego i początkowo większą powściągliwość w zabieraniu głosu. Kiedy jednak uda się już zbudować zaufanie, poziom głębi intelektualnej i przygotowania studentów bywa nadzwyczaj wysoki.

Duży wpływ ma tu także wcześniejszy kontekst edukacyjny. Krajowe kultury akademickie kształtują odmienne nawyki: różne sposoby argumentacji, zadawania pytań, robienia notatek czy samego stosunku do wiedzy.

VISTULARTE: ¿Cómo ven los estudiantes polacos la figura del “Profesor Visitante”?

DR. GARCÍA: Creo que la figura del profesor visitante sigue despertando bastante interés y curiosidad. La presencia de alguien que viene de otra universidad y otro contexto académico introduce una cierta ruptura en la rutina habitual.

Muchos estudiantes valoran especialmente la posibilidad de escuchar perspectivas diferentes sobre temas políticos, sociales o culturales. También existe un interés por conocer otras metodologías docentes y otras formas de organizar la universidad.

En mi experiencia, el profesorado visitante suele ser percibido como una oportunidad de apertura internacional y como una forma de conectar la universidad local con debates globales.

VISTULARTE: ¿Cómo introduces el feminismo en tus clases?

DR. GARCÍA: Intento introducir el feminismo no como un tema aislado o complementario, sino como una herramienta fundamental para comprender la realidad social y política contemporánea. El feminismo forma parte ya de la gran tradición del pensamiento crítico moderno.

Cuando hablamos de democracia, ciudadanía, poder, representación o derechos humanos, las preguntas feministas son inevitables: ¿quién ha sido históricamente excluido?, ¿qué cuerpos han sido invisibilizados?, ¿cómo operan las relaciones de poder en la vida cotidiana?

VISTULARTE: Jak polscy studenci postrzegają instytucję „profesora wizytującego”?

DR GARCÍA: Myślę, że postać profesora wizytującego wciąż budzi spore zainteresowanie i ciekawość. Obecność kogoś, kto pochodzi z innego uniwersytetu i innego kontekstu akademickiego, wprowadza pewne przełamanie rutyny.

Wielu studentów szczególnie ceni sobie możliwość wysłuchania odmiennych perspektyw na tematy polityczne, społeczne czy kulturowe. Istnieje również zainteresowanie poznaniem innych metodologii nauczania i innych form organizacji pracy uniwersytetu.

Z mojego doświadczenia wynika, że profesor wizytujący jest zazwyczaj postrzegany jako szansa na otwarcie międzynarodowe i sposób na połączenie lokalnego uniwersytetu z globalnymi debatami.

VISTULARTE: Jak wprowadzasz feminizm na swoich zajęciach?

DR GARCÍA: Staram się wprowadzać feminizm nie jako odizolowany czy uzupełniający temat, ale jako fundamentalne narzędzie do zrozumienia współczesnej rzeczywistości społecznej i politycznej. Feminizm jest już częścią wielkiej tradycji nowoczesnej myśli krytycznej.

Kiedy rozmawiamy o demokracji, obywatelstwie, władzy, reprezentacji czy prawach człowieka, pytania feministyczne stają się nieuniknione: kto był historycznie wykluczony? Czyje ciała zostały uczynione niewidzialnymi? Jak relacje władzy operują w życiu codziennym?

Además, me interesa especialmente trabajar los feminismos en plural. No existe un único feminismo. Hay tradiciones liberales, marxistas, decoloniales, queer, comunitarias o ecofeministas, entre muchas otras. Esa pluralidad es intelectualmente muy rica y permite evitar visiones simplificadoras.

VISTULARTE: Para quienes se acercan al feminismo por primera vez, ¿por dónde les recomendarías empezar?

DR. GARCÍA: Recomendaría empezar por lecturas accesibles pero sólidas, que conecten experiencia cotidiana y reflexión política. Simone de Beauvoir sigue siendo fundamental para entender cómo se construyen socialmente las diferencias de género. También Judith Butler resulta clave para pensar la relación entre género, identidad y poder, aunque requiere una lectura más pausada.

Pero igualmente importante es escuchar experiencias concretas y contemporáneas. El feminismo no es solo teoría académica; es también práctica social, movimiento político y experiencia vivida.

Lo fundamental es acercarse con curiosidad intelectual y disposición a cuestionar muchas ideas que solemos considerar naturales.

VISTULARTE: ¿Existen diferencias en la recepción del feminismo entre Polonia y España u otros países en tu experiencia enseñándolo?

DR. GARCÍA: Sí, claramente. El feminismo siempre se recibe de manera distinta según el contexto político, cultural e histórico de cada sociedad.

Ponadto szczególnie zależy mi na ukazywaniu feminizmów w liczbie mnogiej. Nie istnieje jeden, jedyny feminizm. Mamy m.in. tradycje liberalne, marksistowskie, dekolonialne, queer, wspólnotowe czy ekofeministyczne. Ta wielość jest niezwykle bogata intelektualnie i pozwala unikać uproszczonych wizji.

VISTULARTE: Od czego poleciłbyś zacząć osobom, które stykają się z feminizmem po raz pierwszy?

DR GARCÍA: *Poleciłbym zacząć od lektur przystępnych, ale rzetelnych, które łączą codzienne doświadczenie z refleksją polityczną. Simone de Beauvoir pozostaje fundamentem dla zrozumienia tego, jak społecznie konstruowane są różnice płciowe. Judith Butler jest również kluczowa dla przemyślenia relacji między płcią, tożsamością a władzą, choć wymaga ona bardziej uważnej, niespiesznej lektury.*

Jednak równie ważne jest słuchanie konkretnych, współczesnych doświadczeń. Feminizm to nie tylko teoria akademicka; to także praktyka społeczna, ruch polityczny i żywe doświadczenie.

Kluczowe to podejść do tematu z ciekawością intelektualną i gotowością do kwestionowania wielu idei, które na co dzień uważamy za oczywiste czy naturalne.

VISTULARTE: Czy w Twoim doświadczeniu dydaktycznym istnieją różnice w odbiorze feminizmu między Polską a Hiszpanią lub innymi krajami?

DR GARCÍA: *Tak, zdecydowanie. Feminizm jest zawsze odbierany inaczej w zależności od kontekstu politycznego, kulturowego i historycznego danego społeczeństwa.*

En España, el feminismo ha adquirido una centralidad pública enorme en la última década y forma parte ya del debate político mainstream. En Polonia, en cambio, el debate suele estar más polarizado debido al peso del conservadurismo religioso y nacionalista en ciertos sectores políticos y sociales.

Sin embargo, eso no significa que exista menos interés. Muchas estudiantes polacas muestran un enorme interés intelectual y político por las cuestiones de género, precisamente porque las viven en contextos de mayor confrontación ideológica.

Además, en Europa del Este existe una tradición feminista propia que en Europa occidental a veces conocemos poco y que merece mucha más atención.

VISTULARTE: ¿Qué dificultades encuentras al hablar de feminismos en contextos más conservadores?

DR. GARCÍA: La principal dificultad es que el feminismo suele llegar precedido de caricaturas y prejuicios. Muchas veces hay estudiantes que creen que el feminismo es una ideología cerrada o una imposición cultural, cuando en realidad es un campo extremadamente plural y crítico.

Por eso intento trabajar siempre desde el diálogo, el pensamiento crítico y el análisis histórico. No se trata de adoctrinar, sino de abrir preguntas y mostrar cómo las desigualdades de género atraviesan las instituciones políticas, económicas y culturales.

También es importante evitar posiciones moralizantes. La universidad debe seguir siendo un espacio donde se pueda debatir críticamente incluso sobre cuestiones sensibles.

W Hiszpanii feminizm zyskał w ostatniej dekadzie ogromne znaczenie w przestrzeni publicznej i stał się częścią głównego nurtu debaty politycznej. W Polsce natomiast debata ta bywa bardziej spolaryzowana ze względu na silną pozycję konserwatywności religijnej i narodowej w niektórych środowiskach politycznych i społecznych.

Nie oznacza to jednak, że zainteresowanie nim jest mniejsze. Wiele polskich studentek wykazuje ogromne zainteresowanie intelektualne i polityczne kwestiami gender, właśnie dlatego, że doświadczają ich w kontekstach silniejszej konfrontacji ideologicznej.

Ponadto Europa Wschodnia ma swoją własną tradycję feministyczną, którą w Europie Zachodniej czasem słabo znamy, a która zasługuje na znacznie większą uwagę.

VISTULARTE: Na jakie trudności napotykasz, mówiąc o feminizmach w środowiskach bardziej konserwatywnych?

DR GARCÍA: *Główną trudnością jest to, że feminizm jest często z góry obarczony karykaturami i uprzedzeniami. Nierzadko studenci wierzą, że feminizm to zamknięta ideologia lub kulturowy dyktat, podczas gdy w rzeczywistości jest to pole niezwykle pluralistyczne i krytyczne.*

Dlatego zawsze staram się pracować w oparciu o dialog, krytyczne myślenie i analizę historyczną. Nie chodzi o indoktrynację, ale o stawianie pytań i pokazywanie, jak nierówności płciowe przenikają instytucje polityczne, gospodarcze i kulturowe.

Ważne jest również unikanie postaw moralizatorskich. Uniwersytet musi pozostać przestrzenią, w której można krytycznie debatować nawet na wrażliwe tematy.

VISTULARTE: ¿Qué limitaciones o riesgos identificas en el programa Erasmus desde una perspectiva feminista y crítica de la integración europea?

DR. GARCÍA: Erasmus es un proyecto extraordinariamente valioso, pero no está libre de contradicciones. Desde una perspectiva crítica, debemos preguntarnos quién puede realmente beneficiarse de la movilidad internacional y en qué condiciones.

Persisten desigualdades económicas importantes. No todos los estudiantes pueden asumir los costes materiales y emocionales de vivir en otro país. Además, las experiencias de movilidad están atravesadas también por desigualdades de género, clase, raza o nacionalidad.

Existe igualmente el riesgo de construir una idea superficial o elitista de cosmopolitismo europeo, limitada a quienes poseen ya cierto capital cultural y económico. El desafío es construir una Europa más inclusiva y más socialmente democrática.

VISTULARTE: ¿Existe suficiente espacio para el pensamiento crítico en la educación superior hoy?

DR. GARCÍA: Existe espacio, pero también crecientes tensiones. Las universidades contemporáneas están sometidas cada vez más a lógicas de mercado, productividad y competitividad. A veces se prioriza la formación técnica inmediata sobre la reflexión crítica.

Sin embargo, precisamente en un momento de polarización política, desinformación y crisis democrática, el pensamiento crítico es más necesario que nunca. La universidad no debería limitarse a producir profesionales eficientes; también debe formar ciudadanos capaces de analizar el poder, cuestionar discursos dominantes y comprender la complejidad del mundo.

VISTULARTE: Jakie ograniczenia lub ryzyka dostrzegasz w programie Erasmus z perspektywy feministycznej i krytycznej analizy integracji europejskiej?

DR GARCÍA: Erasmus to niezwykle cenny projekt, ale nie jest wolny od sprzeczności. Z perspektywy krytycznej musimy zadać sobie pytanie, kto tak naprawdę może skorzystać z mobilności międzynarodowej i na jakich warunkach.

Nadal utrzymują się istotne nierówności ekonomiczne. Nie wszyscy studenci są w stanie udźwignąć materialne i emocjonalne koszty życia w innym kraju. Ponadto doświadczenia mobilności są determinowane przez nierówności związane z płcią, klasą społeczną, rasą czy narodowością.

Istnieje również ryzyko budowania powierzchownej lub elitarnej wizji europejskiego kosmopolityzmu, ograniczonej do osób, które już na starcie dysponują odpowiednim kapitałem kulturowym i ekonomicznym. Wyzwaniem jest budowanie Europy bardziej inkluzywnej i bardziej demokratycznej pod względem społecznym.

VISTULARTE: Czy we współczesnym szkolnictwie wyższym jest dziś wystarczająco dużo miejsca na myślenie krytyczne?

DR GARCÍA: Miejsce jest, ale widać też rosnące napięcia. Współczesne uniwersytety coraz silniej podlegają logice rynkowej, produktywności i konkurencyjności. Czasami natychmiastowe kształcenie techniczne stawia się wyżej niż krytyczną refleksję.

Jednak właśnie w dobie polaryzacji politycznej, dezinformacji i kryzysu demokracji myślenie krytyczne jest potrzebne bardziej niż kiedykolwiek. Uniwersytet nie powinien ograniczać się do produkowania wydajnych profesjonalistów; musi także kształtować obywateli zdolnych do analizowania władzy, kwestionowania dominujących dyskursów i rozumienia złożoności świata.

VISTULARTE: ¿Qué te gustaría que los estudiantes europeos aprendieran hoy, más que todo?

DR. GARCÍA: Me gustaría que aprendieran a convivir democráticamente con la diferencia. Vivimos en sociedades cada vez más diversas, complejas e interdependientes. El gran reto político del siglo XXI no es eliminar las diferencias, sino aprender a gestionarlas sin violencia, sin odio y sin exclusión.

También me gustaría que comprendieran que los derechos, las libertades y la democracia nunca están garantizados definitivamente. Hay que defenderlos constantemente.

VISTULARTE: ¿Cómo definirías Erasmo en una frase?

DR. GARCÍA: Erasmo es la experiencia de descubrir que Europa no es solo un territorio, sino una conversación compartida entre culturas, generaciones y formas distintas de entender el mundo.

Agradecemos al Dr. Rafael Vázquez García su tiempo y su valiosa colaboración para hacer posible esta conversación.

Por: **Weronika Bazydło**
Fotografías cortesía del Dr. García

VISTULARTE: Czego najbardziej chciałbyś, aby dzisiejsi europejscy studenci się nauczyli?

DR GARCÍA: Chciałbym, aby nauczyli się demokratycznego współżycia z odmiennością. Żyjemy w społeczeństwach coraz bardziej zróżnicowanych, złożonych i współzależnych. Wielkim wyzwaniem politycznym XXI wieku nie jest eliminowanie różnic, ale nauka zarządzania nimi bez przemocy, nienawiści i wykluczenia.

Chciałbym również, aby zrozumieli, że prawa, wolności i demokracja nigdy nie są dane raz na zawsze. Trzeba ich stale bronić.

VISTULARTE: Jak zdefiniowałbyś Erasmosa w jednym zdaniu?

DR GARCÍA: Erasmus to doświadczenie odkrywania, że Europa nie jest tylko terytorium, ale wspólną rozmową między kulturami, pokoleniami i różnymi sposobami rozumienia świata.

Serdecznie dziękujemy dr. Rafaelowi Vázquezowi García za poświęcony czas oraz nieocenioną współpracę, dzięki której ta rozmowa mogła się odbyć.

Przeprowadziła: **Weronika Bazydło**
Zdjęcia dzięki uprzejmości dr García

A man with dark, curly hair is shown from the chest up, looking slightly to the right. He is wearing a light-colored shirt with a small, dark, repeating pattern. He is seated at a keyboard instrument, with his hands visible on the keys. The background is dark, with some papers or a book visible on a surface behind him. The lighting is dramatic, highlighting his face and the texture of his shirt.

SOLAMENTE UNA VEZ

MARCIN MASECKI Y BOLEROS

MARCIN MASECKI I BOLEROS

En el barrio de Mokotów, en Varsovia, nos reunimos con Marcin Masecki, compositor y pianista que ha publicado dos discos dedicados a un icono de América Latina: el bolero.

VISTULARTE: ¿Por qué los boleros? ¿Qué te atrae de este género musical?

MARCIN MASECKI: Esta aventura comenzó por casualidad. Hace tres años estaba grabando las Variaciones Goldberg de Johann Sebastian Bach. Era una obra que no tenía nada que ver con los boleros. Por alguna razón, esas variaciones no me salían bien, no lograba concentrarme.

Al final de la grabación, para relajarme tras los últimos minutos, grabé el bolero «Solamente una vez». No sabría decir con certeza de dónde me vino. Es uno de los himnos de Sudamérica, una canción muy conocida, así que seguramente la escuché de niño durante los primeros siete años de mi vida que pasé en Colombia. Después me fascinaron los discos de Nat King Cole, «Cole Español», en los que Nat King Cole canta en español con ese acento estadounidense tan terrible, pero también tan hermoso. Allí también canta «Solamente una vez».

En los patios de Varsovia también es una canción conocida bajo el título «Wspominałem ten dzień». En la versión polaca, la canta y la interpreta a menudo Janek Młynarski, mi compañero en el grupo Jazz Band Młynarski-Masecki. Todas estas piezas encajaron en ese momento, cuando necesitaba alejarme de Bach y desahogarme de alguna manera, así que grabé este bolero.

Después, en torno a ese bolero «Solamente una vez», surgió el primer disco, «Boleros y Más». Se trataba de varios boleros diferentes y también de «más», es decir, otros géneros de esa parte del mundo.

Na warszawskim Mokotowie spotykamy się z Marcinem Maseckim, kompozytorem i pianistą, który wydał dwie płyty poświęcone ikonie Ameryki Łacińskiej: bolero.

VISTULARTE: Dlaczego boleros? Co Cię pociąga w tym gatunku muzyki?

MARCIN MASECKI: Ta przygoda zaczęła się przypadkowo. Trzy lata temu nagrywałem wariacje goldbergowskie Jana Sebastiana Bacha. To był utwór kompletnie niezwiązany z bolerami. Jakoś te wariacje mi nie szły, nie byłem w stanie się skupić.

Na koniec nagrań, żeby odreagować na ostatnie kilka minut, zarejestrowałem bolero „Solamente una vez”.

Skąd ono do mnie przyszło, nie jestem w stanie do końca powiedzieć. To jeden z hymnów Ameryki Południowej, jest to piosenka bardzo dobrze znana, więc pewnie słyszałem ją jako dziecko przez pierwsze siedem lat życia spędzone w Kolumbii. Potem zafascynowałem się płytami Nat King Cole'a, „Cole Español”, na których Nat King Cole śpiewa po hiszpańsku z tym straszliwym, ale też pięknym akcentem amerykańskim. Tam też śpiewa „Solamente una vez”.

Na podwórku warszawskim to też jest piosenka znana pod tytułem „Wspominałem ten dzień”. W polskim tłumaczeniu śpiewa i wykonuje ją często Janek Młynarski, mój partner z zespołu Jazz Band Młynarski-Masecki. Te puzzle spotkały się w tamtym momencie, kiedy musiałem z tego Bacha wyjść i jakoś odreagować, więc nagrałem to bolero.

Potem wokół tego bolera „Solamente una vez” powstała pierwsza płyta „Boleros y Más”. To było kilka różnych boler i „más” też, czyli i inne gatunki z tamtej części świata.

VISTULARTE: ¿Cómo trasladar un bolero, que tradicionalmente se toca con guitarras, al lenguaje del piano?

MARCIN MASECKI: Escuchen. El piano es un instrumento muy versátil y muy bueno para imitar a otros instrumentos. Puede sonar como una guitarra, puede sonar como una percusión, puede sonar como un instrumento melódico, como el canto. El piano también tiene la ventaja de que se pueden presionar muchas teclas a la vez, por lo que puede sonar no solo como una guitarra, sino como muchas guitarras, o incluso como una banda.

VISTULARTE: ¿Qué bolero te gusta más?

MARCIN MASECKI: Esa pieza, «Solamente una vez», era preciosa.

También fue una aventura y un descubrimiento geniales, porque ya conocía la melodía y la letra, pero luego, al cantarla y profundizar en la historia de esta canción, descubrí cuál era su trasfondo. Agustín Lara la escribió para Mojica, para su amigo, quien era un gran tenor de ópera, tuvo una carrera maravillosa, era muy guapo, actuaba en películas, pero en la cima de su carrera decidió que eso no era para él, que quería entregar su vida a Dios y se fue a un monasterio.

Renunció al canto, a su carrera... «Solamente una vez» es su canción de despedida. «Solamente una vez» no es, en realidad, una canción romántica, sino una canción sobre el amor a Dios. Se puede interpretar de muchas maneras diferentes, pero yo no conocía esa historia.... Cada una de estas canciones tiene su fascinante trasfondo. Otra canción que interpretamos a menudo es «Aquellos Ojos Verdes». Es una canción cubana, también con una melodía preciosa. Hay muchos boleros hermosos...

VISTULARTE: *Jak przełożyć bolero, które jest tradycyjnie grane na gitarach, na język fortepianu?*

MARCIN MASECKI: *Słuchać. Fortepian jest instrumentem, który jest bardzo wszechstronny i jest bardzo dobry w udawaniu innych instrumentów. Może zabrzmieć jak gitara, może zabrzmieć jak perkusja, może zabrzmieć jak instrument melodyjny, jak śpiew. Fortepian też ma ten plus, że można wcisnąć wiele klawiszy naraz, więc może zabrzmieć nie tylko jak jedna gitara, ale jak wiele gitar, tudzież zespół.*

VISTULARTE: *Jaki utwór bolero lubisz najbardziej?*

MARCIN MASECKI: *Ten kawałek „Solamente una vez” był pięknym.*

To była też fajna przygoda i fajne odkrycie, bo znałem tę melodię, znałem ten tekst, ale potem, śpiewając i zgłębiając historię tego utworu, dowiedziałem się, jakie jest jego tło.

VISTULARTE: ¿Acudió la comunidad polaca al concierto en Curitiba?

MARCIN MASECKI: Sí, porque allí hay muchísimos polacos. La minoría polaca es numerosa. Allí, en la universidad, se encuentra probablemente la única facultad de filología polaca del continente para brasileños.

Eso fue interesante para nosotros, porque desde nuestra perspectiva polaca, América Latina es una sola cosa, pero en realidad es una región muy extensa. El denominador común es, efectivamente, la historia colonial y los vínculos con España y Portugal. Pero hay muchas diferencias más allá de ese denominador común.

Por ejemplo, cuando toqué en un concierto sobre Venezuela en Buenos Aires, los periodistas comentaban que, para ellos, Venezuela les resultaba más lejana culturalmente que París. Por otro lado, en Curitiba, los brasileños no se consideran parte de América Latina. Para ellos, escuchar boleros era algo exótico, y más aún cuando los interpretaba un polaco.

VISTULARTE: ¿Qué sentimientos te invadieron cuando regresaste a Colombia, donde te criaste?

MARCIN MASECKI: Me vinieron a la mente algunas imágenes, sobre todo a través de los sentidos, es decir, a través de los olores y los sabores. Nos fuimos cuando tenía 8 años, hace mucho tiempo. Esos recuerdos de la primera infancia son imágenes, distintos acontecimientos, pero sobre todo olores y sabores. Iba caminando por una calle de Bogotá y pedí un jugo de lulo, una fruta que no tenemos en nuestro país. Cuando probé ese lulo, casi me pongo a llorar de inmediato. Un viaje rápido a la primera infancia a través del sabor.

VISTULARTE: Czy w Kurytybie przyszła na koncert Polonia?

MARCIN MASECKI: *Tak, bo tam jest bardzo dużo Polaków. Mniejszość Polska jest liczna. Tam na uniwersytecie jest chyba jedyny na kontynencie wydział polonistyki dla Brazylijczyków.*

To było dla nas ciekawe, bo z naszej polskiej perspektywy Ameryka Łacińska to jest jedna rzecz, a to jest jednak bardzo rozległa kraina. Wspólnym mianownikiem rzeczywiście jest historia kolonialna i związki z Hiszpanią i z Portugalią. Ale jest mnóstwo różnic poza tym wspólnym mianownikiem.

Na przykład, jak grałem walce wenezuelskie w Buenos Aires, to dziennikarze mówili, że Wenezuela jest dla nich dalej kulturowo niż Paryż. Z kolei w Kurytybie Brazylijczycy nie myślą o sobie jako o części Ameryki Łacińskiej. Dla nich to było egzotyczne słuchać bolera, tym bardziej w wykonaniu polskim.

VISTULARTE: Jakie uczucia Ci towarzyszyły, kiedy wróciłeś do Kolumbii, w której się wychowywałeś?

MARCIN MASECKI: *Wracały jakieś obrazy, jak najbardziej poprzez zmysły, czyli przez zapachy i przez smaki. Wyjechaliśmy jak miałem 8 lat, czyli dawno temu. Te wspomnienia z wczesnego dzieciństwa to są jakieś obrazy, różne wydarzenia, ale przede wszystkim zapachy i smaki. Szedłem ulicą w Bogocie i zamówiłem sobie sok z lulo, takiego owocu, którego u nas nie ma. Jak wziąłem łyk tego lulo, to się prawie rozplakałem natychmiast. Szybki transport do wczesnego dzieciństwa poprzez smak.*

VISTULARTE: ¿Qué música escuchabas de niño en Colombia en los años 80?

MARCIN MASECKI: Muy variada. Mi papá era músico clásico, clarinetista, y en casa ponía su música favorita, es decir, música clásica y jazz antiguo, jazz tradicional de los años 20 y 30 del siglo XX, big bands. En cambio, en la calle reinaba la salsa. La salsa sonaba por todas partes, en el autobús, en cada tiendita. Simplemente, la salsa estaba en todas partes, así que seguro que me empapé de eso. También recuerdo que en ese entonces el rey era Michael Jackson, simplemente el rey del mundo. Pero la salsa era omnipresente, como una salsa. Todos nadábamos en esa salsa.

VISTULARTE: ¿Los niños también bailaban salsa?

MARCIN MASECKI: Recuerdo que en Colombia bailábamos cumbia en la escuela, en primer grado. Tuvimos una presentación y me disfracé. Tengo una foto en la que estoy bailando con una chica en Colombia con un traje campesino.

VISTULARTE: ¿Jakiej muzyki słuchałeś jako dziecko w Kolumbii w latach 80-tych?

Bardzo różnej. Mój ojciec był muzykiem klasycznym, klarnecistą i w domu puszczał swoją ulubioną muzykę, czyli muzykę klasyczną i starą muzykę jazzową, jazz tradycyjny z lat 20-tych i 30-tych XX wieku, big bandy. Natomiast na ulicy to królowała salsa. Wszędzie leciała salsa, w autobusie, w każdym sklepiku. Wszędzie po prostu była ta salsa, więc tym przesiąknęłam na pewno. Pamiętam też, że królem wtedy był Michael Jackson, królem świata po prostu. Ale salsa była wszechobecna i to jak sos. W tym sosie wszyscy pływalimy.

VISTULARTE: Dzieciaki też tańczyły salsę?

Pamiętam, że w Kolumbii tańczyliśmy cumbię w szkole, w pierwszej klasie. Mieliśmy występ i się przebrałem. Mam takie zdjęcie, na którym tańczę z dziewczyną w Kolumbii w stroju campesino.

VISTULARTE: Supongo que hablabas español muy bien, pero ¿no se te olvidó ese español más tarde, cuando regresaste a Polonia?

MARCIN MASECKI: Se me olvidó, por supuesto. Yo hablaba igual que los niños colombianos. Era mi segunda lengua, o incluso mi primera. Cuando tenía 7 años, hablaba como un colombiano.

Después nos fuimos a Estados Unidos por dos años y allí, en San Francisco, usaba mucho el español. Allí hay una minoría hispanohablante muy grande.

Después regresamos a Polonia y, de hecho, no volví a usar ese idioma hasta que me fui a estudiar a Boston. Allí conocí a mi futura esposa, que era argentina, y fue allí donde volví a empezar a hablar ese idioma.

Por un lado, conozco muy bien este idioma. Está almacenado en algún lugar en lo más profundo de mi cerebro. Por otro lado, era un músculo que no había usado por un tiempo, así que tuve que volver a recordarlo... Tenía un vocabulario de un niño de siete años, es decir, verbos, adjetivos y sustantivos básicos, así que, en cierto sentido, tuve que volver a aprender un idioma que ya conocía bien...

VISTULARTE ¿Desde cuándo cantas en español?

MARCIN MASECKI: Desde hace tres años. Justo desde esa sesión con Bach de la que mencioné, que terminó con «Solamente una vez».

Esto también es interesante, porque estamos hablando de una gira por Sudamérica, que fue maravillosa, pero la mayoría de los conciertos los doy en Polonia, donde la mayoría de la gente no sabe español.

Canto estas canciones ante un público que en su mayoría no entiende español, pero la música es un lenguaje universal y el español tiene connotaciones tan amplias a través del cine, la literatura y sus vínculos con el latín, que de alguna manera cada uno capta algo para sí mismo.

VISTULARTE: Zakładam, że świetnie mówiłeś po hiszpańsku, ale czy ten hiszpański nie wyleciał Ci później z głowy, kiedy wróciłeś do Polski?

MARCIN MASECKI: Wyleciał, oczywiście. Ja mówiłem tak samo jak dzieci kolumbijskie. To był mój drugi albo nawet pierwszy język. Jak miałem 7 lat, mówiłem jak Kolumbijczyk.

Potem wyjechaliśmy do Stanów Zjednoczonych na dwa lata i tam w San Francisco posługiwałem się dużo językiem hiszpańskim. Tam jest bardzo duża mniejszość hiszpańskojęzyczna.

Potem wróciliśmy do Polski i rzeczywiście nie używałem tego języka, dopóki nie pojechałem potem na studia do Bostonu. Tam poznałem moją przyszłą żonę z Argentyny i dopiero tam zacząłem znowu używać języka.

Z jednej strony znam ten język bardzo dobrze. On jest gdzieś zarejestrowany w głębokich partiach mózgu. Z drugiej strony, to był mięsień nieużywany przez jakiś czas, więc musiałem sobie przypomnieć... Miałem słownictwo na poziomie siedmiolatka, czyli podstawowe czasowniki, przymiotniki, rzeczowniki, więc musiałem się w pewnym sensie na nowo nauczyć języka, który już też dobrze znałem...

VISTULARTE: Od jak dawna śpiewasz po hiszpańsku?

MARCIN MASECKI: Od trzech lat. Właśnie od tej sesji z Bachem, o której wspominałem, która się skończyła z „Solamente una vez”.

To jest też ciekawe, bo rozmawiamy o trasie koncertowej w Ameryce Południowej, która była wspaniała, ale większość koncertów jednak realizuję w Polsce, gdzie większość ludzi nie zna hiszpańskiego.

Śpiewam te piosenki do publiczności w większości nierozumiejącej języka hiszpańskiego, ale muzyka jest językiem uniwersalnym a język hiszpański ma tak szerokie konotacje poprzez kino, literaturę i związki z łacina, że w jakiś sposób każdy wychwytuje coś dla siebie.

VISTULARTE: ¿Te sientes, en cierta medida, latino debido a tu historia familiar?

MARCIN MASECKI: Nunca me había planteado esa pregunta. Evidentemente, tengo una conexión con esa parte del mundo y con esa cultura. Sin embargo, me siento muy polaco. Mis padres eran de Polonia, aunque vivíamos en Colombia.

He pasado la mayor parte de mi vida en Polonia. Hablo con frecuencia con esa parte del mundo, pero siempre desde esta perspectiva, desde aquí. Seguramente soy latino en cierta medida, en un porcentaje, pero no sé en cuál. Sin duda, es una parte importante de mi identidad. No es la principal, pero sí importante.

VISTULARTE: Czy z racji swojej historii rodzinnej czujesz się w jakimś stopniu latynosem?

MARCIN MASECKI: Nie zadawałem sobie nigdy tego pytania. Ewidentnie mam połączenie z tamtą częścią świata i z tamtą kulturą. Jednak czuję się bardzo Polakiem. Moi rodzice byli z Polski, choć mieszkaliśmy w Kolumbii.

Większość życia spędziłem w Polsce. Regularnie rozmawiam z tamtą częścią świata, ale jednak z tej perspektywy, stąd. Pewnie w jakimś stopniu jestem latynosem, w jakimś procencie, ale nie wiem jakim. Jest to na pewno ważna część mojej tożsamości. Nie główna, ale ważna.

VISTULARTE: Me gustaría preguntarte también por la canción «Noche de ronda», que tiene un videoclip muy interesante. ¿Dónde se grabó?

MARCIN MASECKI: Es un videoclip dirigido por mi esposa, la ya mencionada Candelaria Sáenz Valiente, y se grabó en la Costa Brava, en España. Fue todo un reto logístico combinar las vacaciones con la grabación del videoclip. Necesitábamos sol, necesitábamos playa, así que, en cierto modo, la Costa Brava estaba más cerca que México. Este video es la visión de Candi.

Ahí está la canción «Noche de ronda», pero también hay muchas referencias a la literatura y a otras películas, así que es una especie de minipelícula. No es solo una ilustración de esa canción. Es como si fuera mi diálogo creativo con Candelaria, que también es una artista y directora de cine maravillosa.

VISTULARTE: A las parejas que trabajan juntas, por lo general, se les pregunta si trabajar juntos es un reto. ¿Cómo fue en su caso?

MARCIN MASECKI: Sí, fue un reto. A Candelaria y a mí nos conocemos desde hace mucho tiempo y, a veces, nuestros caminos artísticos se cruzan y de ahí surgen cosas muy interesantes. Nos conocemos muy bien, nos caemos bien, nos respetamos, tenemos una relación, pero también tenemos temperamentos artísticos completamente diferentes y sistemas de trabajo totalmente distintos, así que es una mezcla arriesgada y explosiva. Durante un tiempo toqué en la banda de Candi, Pictorial Candi, y me echaron de esa banda unas 50 veces y me volvieron a invitar. Las delicias de trabajar con tu esposa.

VISTULARTE: *Chciałabym jeszcze zapytać o utwór „Noche de ronda”, któremu towarzyszy ciekawy teledysk. Gdzie był kręcony?*

MARCIN MASECKI: *To jest teledysk autorstwa mojej żony, właśnie wspomnianej, Candelarii Saenz Valiente, nakręcony w Costa Brava w Hiszpanii. To była trudna logistyka, połączenie wakacji z nakręceniem tego klipu. Potrzebowaliśmy słońca, potrzebowaliśmy plaży, więc jak gdyby bliżej było do Costa Brava niż do Meksyku. To jest jej wizja Candi, ten klip.*

Jest tam piosenka „Noche de ronda”, ale jest też dużo odniesień do literatury, do innych filmów, więc jest to swojego rodzaju taki mini-film. To nie jest tylko ilustracja tej piosenki. To jest jak gdyby mój dialog twórczy z Candelarią, która też jest wspaniałą artystką, reżyserką filmową.

VISTULARTE: *Pary, które razem pracują, zwykle słyszą pytanie, czy wspólna praca jest wyzwaniem. Jak było w waszym przypadku?*

MARCIN MASECKI: *Tak, to było wyzwanie. Z Candelarią znamy się od bardzo dawna i czasami nasze drogi artystyczne się przecinają i wychodzą z tego bardzo ciekawe rzeczy. Znamy się bardzo dobrze, lubimy się, szanujemy, mamy relację, ale też mamy kompletnie inne temperamenty artystyczne i inne systemy pracy kompletnie, więc to jest taka mieszanka ryzykowna i wybuchowa. Przez jakiś czas grałem w zespole Candi, Pictorial Candi, i zostałem z tego zespołu z 50 razy wyrzucony i znowu zaproszony. Uroki pracy z małżonką.*

VISTULARTE: ¿Qué proyectos artísticos te gustaría llevar a cabo en los próximos meses?

MARCIN MASECKI: Hace un momento grabamos algunas canciones más como parte de esta historia y las publicaremos en un EP dentro de un mes. Todavía quiero seguir trabajando un poco en estos boleros, supongo que hasta fin de año.

Dentro de unos meses grabaré mi próximo disco, titulado «Variaciones». Vuelvo al piano solo y vuelvo a la música clásica. Serán las mencionadas Variaciones Goldberg, es decir, volveré a las raíces y, ya que ya canté todos esos boleros, tal vez por fin me salga bien esto de Bach. Este álbum verá la luz a principios del año que viene. ¡Y después, algo que estoy deseando que llegue!

VISTULARTE: Jakie projekty artystyczne chciałbyś zrealizować w najbliższych miesiącach?

MARCIN MASECKI: *Przed chwilą nagraliśmy jeszcze dodatkowych kilka piosenek w ramach tej historii i będziemy je wydawać jako tzw. epkę w przeciągu miesiąca. Te bolerosy jeszcze chcę trochę poopowiadać, podejrzewam do końca roku.*

Za parę miesięcy nagrywam następną płytę pod tytułem „Wariacje”. Wracam do fortepianu solo i wracam do muzyki klasycznej. To będą wspomniane wariacje goldbergowskie, czyli wrócę do źródła i jak już naśpiewałem się tych boler, to może mi się wreszcie uda z tym Bachem. Ta pozycja ujrzy światło dzienne na początku przyszłego roku. A potem coś, na co się nie mogę doczekać!

Durante los últimos 15 años he trabajado mucho en una especie de arqueología cultural. Me he dedicado a diversos temas de distintas partes del mundo y de la historia: la mencionada banda de jazz Młynarski-Masecki, es decir, el jazz polaco de los años 20 y 30 del siglo XX, y antes un proyecto dedicado a las polonasas. Y una vez que grabe estas «Variaciones», el año que viene quiero grabar mi propio disco con mi música. A pesar de que soy músico activo desde hace 25 años, siento como si fuera a ser mi debut.

VISTULARTE: ¿Qué género tienes en mente?

MARCIN MASECKI: No lo sé, pero creo que será una síntesis. Tengo mi historia sudamericana, tengo mi historia del jazz, tengo mi historia clásica. Empecé a cantar, aunque no me lo esperaba para nada. Soy arreglista, dirijo orquestas, toco el piano. Creo que todo eso se unirá en una especie de confesión personal.

Entrevista por: **Anna Kraus**
Fotografías : **Juan Walle**

Przez ostatnie 15 lat bardzo dużo pracowałem w pewnego rodzaju archeologii kulturowej. Poświęcałem się różnym zagadnieniom z różnych części świata, z historii: wspomniany jazz band Młynarski-Masecki, czyli jazz z Polski z lat 20-tych i 30-tych XX wieku, wcześniej projekt poświęcony polonezom. A jak już nagram te „Wariacje”, to jeszcze w następnym roku chcę nagrać swoją płytę ze swoją muzyką. Pomimo tego, że jestem aktywnym muzykiem od 25 lat, czuję jakby to miał być mój debiut.

VISTULARTE: Jaki gatunek bierzesz pod uwagę?

MARCIN MASECKI: Nie wiem tego, ale myślę, że będzie to synteza. Mam swoją historię południowo-amerykańską, mam swoją historię jazzową, mam swoją historię klasyczną. Zaczęłem śpiewać, choć nie spodziewałem się tego zupełnie. Jestem aranżerem, prowadzę orkiestrę, gram na fortepianie. Myślę, że to wszystko się połączy w jakimś osobistym wyznaniu.

Rozmawiała: **Anna Kraus**
Zdjęcia: **Juan Walle**

*¿Te interesa colaborar
con nosotros?*

Escríbenos un mensaje

**Be one
of us**

vistulararte@gmail.com

*Jesteś zainteresowany
współpracą z nami?*

Napisz do nas wiadomość

EL RENACIMIENTO DEL JAZZ EN VARSOVIA

RENESEANS JAZZU W WARSZAWIE

La música occidental, que había estado prohibida, salió de la clandestinidad en Polonia gracias a la ola de distensión que se produjo tras la muerte y la condena de Stalin en la Unión Soviética.

El centro de la música de jazz en Varsovia era el club «Hybrydy», fundado en 1957. El nombre original estaba relacionado con... el título de un libro. El club se encontraba en la calle Mokotowska, en el edificio donde había vivido el escritor Józef Ignacy Kraszewski, autor de la novela titulada Hybrydy.

Zakazana, zachodnia muzyka wyszła w Polsce z podziemia na fali odwilży jaka miała miejsce po śmierci i potępieniu Stalina w Związku Radzieckim.

Centrum muzyki jazzowej w Warszawie stanowił założony w 1957 roku klub „Hybrydy”. Oryginalna nazwa wiązała się z... tytułem książki. Klub znajdował się przy ulicy Mokotowskiej, w budynku, w którym kiedyś mieszkał pisarz Józef Ignacy Kraszewski, autor powieści pt. Hybrydy.

No era el único lugar donde reinaba el jazz. El 5 de abril de 1956 se inauguró oficialmente el Club Estudiantil Stodoła. Aquí tuvieron lugar las tres primeras ediciones del legendario festival «Jazz Jamboree» (1958, 1959, 1960). El impulsor del festival fue el escritor y periodista Leopold Tyrmand. El propio Tyrmand no tocaba ningún instrumento, pero fue un incansable promotor de la música de jazz en Polonia. Escribió, entre otras cosas, un magnífico reportaje sobre su historia titulado «A orillas del jazz».

Los diplomáticos estadounidenses no tardaron en darse cuenta del poder cultural del jazz y, desde 1956, el Departamento de Estado de Estados Unidos envió a Polonia a las mayores estrellas en el marco de la llamada «diplomacia del jazz». El Dave Brubeck Quartet visitó Polonia en marzo de 1958. Los músicos de la Costa Oeste dieron 12 conciertos en 12 días (entre otros lugares, en Szczecin, Gdańsk, Cracovia, Poznań y Varsovia).

Nie było to jedyne miejsce, gdzie królował jazz. W dniu 5 kwietnia 1956 roku oficjalnie otwarto Klub Studencki Stodoła. Odbyły się tu pierwsze trzy edycje legendarnego festiwalu „Jazz Jamboree” (1958, 1959, 1960). Pomysłodawcą festiwalu był pisarz i dziennikarz, Leopold Tyrmand.

Sam Tyrmand nie grał na żadnym instrumencie, ale był niestrudzonym promotorem muzyki jazzowej w Polsce. Napisał m. in. świetny reportaż o jej historii pt. „U brzegów jazzu”.

Amerykańscy dyplomaci szybko dostrzegli siłę kulturową jazzu i od 1956 roku Amerykański Departament Stanu wysyłał do Polski największe gwiazdy w ramach tzw. „dyplomacji jazzowej”. The Dave Brubeck Quartet odwiedził Polskę w marcu 1958 roku. Muzycy z Zachodniego Wybrzeża zagrali 12 koncertów w ciągu 12 dni (m.in. w Szczecinie, Gdańsku, Krakowie, Poznaniu i Warszawie).

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Siete años más tarde, el propio Louis Armstrong visitó Polonia. Ofreció conciertos magníficos y apasionantes en el Hala Gwardii de Varsovia y en Łódź.

Como nota al margen, cabe añadir que el Hala Gwardii era el equivalente al actual Estadio Nacional. Allí se celebraban competiciones deportivas internacionales (entre otras, el Campeonato de Europa de boxeo de 1953) y eventos culturales de gran relevancia.

En los años 50, el jazz era para los polacos sinónimo de libertad y una forma de rebelión contra la monotonía que reinaba en el país comunista. Al inaugurar el Primer Festival Nacional de Música de Jazz en Sopot en 1956, Leopold Tyrmand pronunció las famosas palabras: «En este momento (...) el jazz ya es una gran época en la historia de la música (...), porque expresa las alegrías y las tristezas de nuestra generación».

Siedem lat później do Polski przyjechał sam Luis Armstrong. Zagrał porywające, wielkie koncerty w warszawskiej Hali Gwardii oraz w Łodzi.

Na marginesie można dodać, że Hala Gwardii była odpowiednikiem dzisiejszego Stadionu Narodowego. Odbływały się tam międzynarodowe zawody sportowe (m.in. Mistrzostwa Europy w boksie w 1953 roku) i znaczące wydarzenia kulturalne.

W latach 50. jazz był dla Polaków synonimem wolności i formą buntu przeciwko szarzyźnie panującej w komunistycznym kraju. Otwierając Pierwszy Ogólnopolski Festiwal Muzyki Jazzowej w Sopocie w 1956 roku, Leopold Tyrmand wypowiedział słynne słowa: „W tej chwili (...) jazz jest już wielką epoką w dziejach muzyki (...), ponieważ wyraża radości i smutki naszego pokolenia”.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

En una de sus entrevistas, el legendario trompetista Tomasz Stańko subrayaba:

«El jazz lo era todo para mí. Era libertad, era otro mundo, un mundo colorido, en contraste con esa terrible y gris realidad comunista».

W jednym z wywiadów legendarny trębacz Tomasz Stańko podkreślał:

„Jazz był dla mnie wszystkim. To była wolność, to był inny świat, kolorowy świat, w przeciwieństwie do tej strasznej, szarej komunistycznej rzeczywistości”.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

El jazz polaco fue el preludio del desarrollo de la música rock polaca, ya que los músicos de jazz y de rock colaboraron entre sí en numerosas ocasiones. Es más, desde los años 70, los músicos inmigrantes de otros países han contribuido al desarrollo del jazz polaco. En la historia de la música polaca han dejado huella, entre otros, los cubanos José Torres, Rey Ceballo y Luis Nubiola.

Por: **Anna Kraus**

Fot.: **Narodowe Archiwum Cyfrowe**

Polski jazz stanowił preludium do rozwoju polskiej muzyki rockowej, ponieważ muzycy jazzowi i rockowi wielokrotnie z sobą współpracowali. Co więcej, od lat 70. swój wkład w rozwój polskiego jazzu wnoszą muzycy imigrujący z innych krajów. W historii polskiej muzyki zapisali się m. in. Kubańczycy: José Torres, Rey Ceballo i Luis Nubiola.

Tekst: **Anna Kraus**

Zdjęcia: **Narodowe Archiwum Cyfrowe**

«LOS SOLDADOS MALDITOS»

LOS POLACOS RINDIERON HOMENAJE A LOS
HÉROES

„ŻOŁNIERZE WYKŁĘCI”

POLACY ODDALI HÓLD
BOHATEROM

Artista: *Portugal*

«Gloria a los héroes, y a los traidores comunistas que les dispararon, desprecio eterno» – dijo el 1 de marzo el presidente de la República de Polonia, Karol Nawrocki, durante la celebración del Día Nacional de la Memoria de los «Soldados Malditos». Los eventos conmemorativos y dedicados a los héroes polacos y a las víctimas del régimen comunista se celebraron en unos lugares diferentes de Polonia. El presidente de la República participó, entre otros, en la Carrera Nocturna de los Soldados Malditos en Pniewy. Las ceremonias en la capital de Polonia, organizadas por el Instituto de la Memoria Nacional, tuvieron lugar en la víspera del aniversario del asesinato, a manos de los comunistas, de los miembros del IV Consejo Directivo Principal de la Asociación «Libertad e Independencia».

„Bohaterom chwala, a komunistycznym zdrajcom, którzy do nich strzelali, wieczna pogarda” – mówił 1 marca prezydent RP Karol Nawrocki podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. Wydarzenia upamiętniające polskich bohaterów i ofiary komunistycznego reżimu odbyły się w wielu miejscach w Polsce. Prezydent RP wziął udział m.in. w nocnym Biegu Wyklętych w Pniewach. Uroczystości w stolicy Polski, zorganizowane przez Instytut Pamięci Narodowej, odbyły się w przeddzień rocznicy zamordowania przez komunistów członków IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”.

Historia de los soldados tras la Segunda Guerra Mundial

El 1 de marzo de 1951, en la prisión de Mokotów en Varsovia, los comunistas asesinaron con un disparo en la nuca a los miembros del IV Consejo Directivo Principal de la Asociación «Libertad e Independencia»: el presidente de WiN, el teniente coronel Łukasz Ciepliński («Pług», «Ludwik»), y a sus colaboradores más cercanos: Adam Lazarowicz, Mieczysław Kawalec, Józef Rzepka, Franciszek Błażej, Józef Batory y Karol Chmiel. Los polacos asesinados formaban parte de la dirección de la última organización de alcance nacional que, desde 1945, continuó los principios del Ejército Nacional. Los comunistas los arrestaron entre noviembre de 1947 y febrero de 1948.

Hasta 1947, los comunistas enterraban los cuerpos de los polacos asesinados en lugares desconocidos. En enero de 1948 se emitió un orden para enterrar los cadáveres en cementerios municipales. Desde la primavera de ese mismo año, los cuerpos de las víctimas del régimen comunista fueron ocultados en la llamada «Łączka», es decir, en el terreno adyacente al Cementerio Militar de Powązki. En los últimos años continúan las búsquedas de restos y las investigaciones.

Historia żołnierzy po II wojnie światowej

1 marca 1951 roku w więzieniu na Mokotowie w Warszawie komuniści strzałem w tył głowy zamordowali członków IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” – prezesa WiN ppłk Łukasza Cieplińskiego („Pług”, „Ludwik”) i jego najbliższych współpracowników – Adama Lazarowicza, Mieczysława Kawalca, Józefa Rzepkę, Franciszka Błażeja, Józefa Batorego i Karola Chmiela. Zamordowani Polacy wchodzili w skład kierownictwa ostatniej ogólnopolskiej organizacji, która od 1945 r. kontynuowała założenia Armii Krajowej. Komuniści aresztowali ich między listopadem 1947 a lutym 1948 r.

Do 1947 r. ciała zamordowanych Polaków komuniści zakopywali w nieznanym miejscu. W styczniu 1948 r. został wydany rozkaz grzebania zwłok na cmentarzach komunalnych. Od wiosny tego samego roku ciała ofiar komunistycznego reżimu ukrywano na Łączce, czyli na terenie przylegającym do Cmentarza Wojskowego na Powązkach. W ostatnich latach trwają poszukiwania szczątków i badania.

Fiesta estatal

El Día Nacional de la Memoria de los «Soldados Malditos», que se celebra el 1 de marzo, fue instituido por el Sejm el 3 de febrero de 2011. La idea de una fiesta estatal destinada a rendir homenaje a los soldados de la segunda conspiración fue apoyada por el entonces presidente de la República de Polonia, Lech Kaczyński, quien impulsó la iniciativa legislativa.

Durante muchos años, la idea de conmemorar a los polacos caídos en combate, asesinados en prisiones comunistas y fallecidos tras años de represión quedó sin respuesta. Por ello lucharon los entornos de veteranos, así como numerosas organizaciones patrióticas, asociaciones científicas y las familias de los soldados que combatieron por una patria libre. Finalmente, a comienzos del siglo XXI, estos llamamientos empezaron a recibir un apoyo cada vez mayor. Un papel significativo en el proceso de instauración de la conmemoración lo desempeñó el entonces presidente del IPN, Janusz Kurtyka.

Święto państwowe

Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, przypadający na 1 marca, został ustanowiony przez Sejm 3 lutego 2011. Ideę święta państwowego, mającego na celu oddania hołdu żołnierzom II konspiracji, wsparł ówczesny prezydent RP Lech Kaczyński, podejmując inicjatywę ustawodawczą.

Przez wiele lat idea upamiętnienia Polaków poległych w boju, zamordowanych w komunistycznych więzieniach oraz zmarłych już po latach represji pozostawała bez odpowiedzi. Ubiegały się o to środowiska kombatanckie, a także wiele organizacji patriotycznych, stowarzyszenia naukowe oraz rodziny żołnierzy walczących o wolną ojczyznę. Wreszcie na początku XXI w. apele te zaczęły zyskiwać coraz większe poparcie. Istotny wpływ na proces wprowadzenia święta miał ówczesny prezes IPN Janusz Kurtyka.

Conmemoraciones

Las celebraciones del Día Nacional de la Memoria de los «Soldados Malditos» hubieron lugar en distintas localidades. En algunas de ellas participó el presidente de la República de Polonia, Karol Nawrocki. Las conmemoraciones comenzaron con su participación en la VII Carrera de los Soldados Malditos en Pniewy, que – conforme a la tradición – se inició a medianoche.

Posteriormente se dirigió al Museo de los Soldados Malditos y de los Prisioneros Políticos de la Polonia Popular, ubicado en el recinto de la antigua prisión de Mokotów, donde depositó una corona de flores bajo el Muro de la Muerte. Karol Nawrocki visitó también la Cuartel «Ł» en Powązki. En el Panteón – Mausoleo de los Soldados Malditos, el presidente depositó una corona.

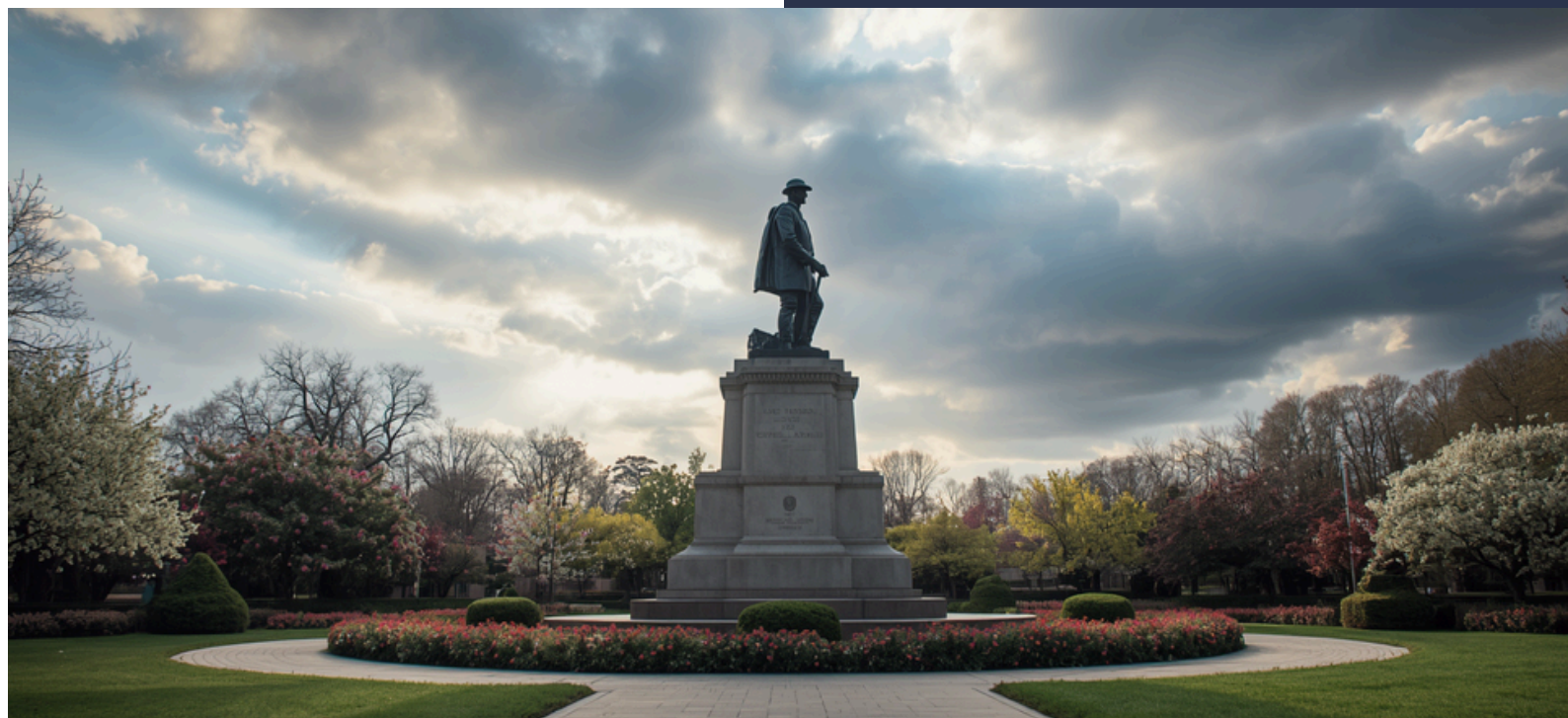
– Inclino la cabeza ante el sacrificio de aquellos que pagaron el precio más alto por una República independiente y soberana. ¡Honor y gloria a los héroes! – exclamó el líder polaco.

Obchody

Wydarzenia z okazji Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” odbyły się w różnych miejscowościach. W niektórych z nich uczestniczył prezydent RP Karol Nawrocki. Obchody rozpoczął on udziałem w VII Biegu Wyklętych w Pniewach, który – zgodnie ze zwyczajem – rozpoczął się o północy.

Później udał się do Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, mieszczącego się na terenie dawnego więzienia mokotowskiego, gdzie pod Ścianą Śmierci złożył wieniec. Karol Nawrocki odwiedził też Kwaterę „Ł” na Powązkach. W Panteonie – Mauzoleum Żołnierzy Wyklętych prezydent złożył wieniec.

– Pochylam głowę przed ofiarą tych, którzy za niepodległą, suwerenną Rzeczpospolitą zapłacili cenę najwyższą. Cześć i chwała bohaterom! – zawołał polski przywódca.

Memoria de un soldado de la II conspiración

En la localidad de Bielsk, cerca de Płock, el presidente rindió homenaje al soldado del AK, ROAK y NSZ, Franciszek Majewski, alias «Słony», quien tras 1945 actuó en la segunda conspiración. Murió en 1948 durante una redada de la policía secreta comunista (UB) en la aldea de Węgrzynów, tras un enfrentamiento armado de seis horas, cuando no quiso caer en manos del enemigo. Hasta hoy se desconoce el lugar de su sepultura. Fue condecorado póstumamente con la Cruz al Valor.

Tras finalizar los actos conmemorativos, el presidente de la República se reunió con los habitantes del distrito de Płock.

– Quiero que estéis seguros de que el presidente de Polonia es una persona que nunca olvidará a nuestros héroes, a los héroes de la resistencia anticomunista. Una persona que dice claramente que honor a los héroes, y desprecio eterno a los traidores comunistas que les dispararon – aseguró Karol Nawrocki.

Pamięć o żołnierzu II konspiracji

W miejscowości Bielsk, nieopodal Płocka, prezydent upamiętnił żołnierza AK, ROAK i NSZ – Franciszka Majewskiego ps. „Słony”, który po 1945 r. działał w II konspiracji. Zginął w 1948 r. w trakcie obławy UB we wsi Węgrzynów, po sześciogodzinnej strzelaninie, gdy nie chciał dostać się w ręce wroga. Do dziś nie wiadomo, gdzie został pochowany. Pośmiertnie został on odznaczony Krzyżem Walecznych.

Po zakończonych obchodach prezydent RP spotkał się z mieszkańcami powiatu płockiego.

– Chciałbym, żebyście byli pewni, że prezydentem Polski jest człowiek, który nigdy nie zapomni o naszych bohaterach, o bohaterach podziemia antykomunistycznego. Człowiek, który mówi jasno, że bohaterom chwała, a komunistycznym zdrajcom, którzy do nich strzelali, wieczna pogarda – zapewniał Karol Nawrocki.

Jak wskazał, „już w roku 1944 Franciszek Majewski ps. „Słony” wiedział, że z komunistami się nie negocjuje”.

– Z jednej strony obroniliśmy polską pamięć, polską tożsamość, obronimy polską demokrację, ale obroniliśmy i nie zapomnimy także o naszym wielkim bohaterze Franciszku Majewskim ps. „Słonym” – dodał.

Pamięć i modlitwa

Uroczystości odbyły się również 28 lutego na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Przeprowadzono Apel Pamięci, po którym złożono kwiaty i zapalono znicze. Obchody te zostały zorganizowane przez Społeczny Komitet Obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. W wydarzeniu uczestniczył m.in. zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski.

Podczas przemówienia cytował on słowa dowódców oddziału podziemia niepodległościowego: „My jesteśmy Wojsko Polskie. My chcemy Polski prawdziwie wolnej i demokratycznej. My jesteśmy z miast i wiosek polskich”.

Como señaló, «ya en el año 1944 Franciszek Majewski, alias 'Słony', sabía que con los comunistas no se negocia».

– Por un lado, defendimos la memoria polaca, la identidad polaca, defenderemos la democracia polaca, pero también defendimos y no olvidaremos a nuestro gran héroe Franciszek Majewski, alias 'Słony' – añadió.

Memoria y oración

Las ceremonias también tuvieron lugar el 28 de febrero en la Plaza del Mariscal Józef Piłsudski en Varsovia. Se llevó a cabo un Llamamiento a la Memoria, tras el cual se depositaron flores y se encendieron velas. Las celebraciones fueron organizadas por el Comité Social de las Conmemoraciones del Día Nacional de la Memoria de los «Soldados Malditos». En el evento participó, entre otros, el vicepresidente del Instituto de la Memoria Nacional, dr hab. Karol Polejowski.

Durante su discurso citó las palabras de los comandantes de las unidades de la resistencia independentista: «Nosotros somos el Ejército Polaco. Queremos una Polonia verdaderamente libre y democrática. Somos de las ciudades y de los pueblos polacos».

– En la víspera del Día Nacional de la Memoria de los ‘Soldados Malditos’, volvemos con el recuerdo a aquellos que pusieron su vida en la balanza de la lucha por una Polonia libre – subrayó el vicepresidente del IPN.

A continuación tuvo lugar una marcha hasta la Basílica Archicatedral del Martirio de San Juan Bautista, donde el metropolitano de Varsovia, el arzobispo Adrian Galbas, celebró una santa misa por la Patria. Al final, en la catedral de Varsovia, bajo el Epitafio de los Soldados Malditos y el Sarcófago del beato Cardenal Stefan Wyszyński, Primado de Polonia, se depositaron coronas de flores.

– *W wigilię Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, powracamy pamięcią do tych, którzy położyli swoje życie na szali walki o wolną Polskę – zaznaczył wiceprezes IPN.*

Następnie odbył się przemarsz do Bazyliki Archikatedralnej pw. Męczeństwa Św. Jana Chrzciciela, gdzie metropolita warszawski abp. Adrian Galbas celebrował mszę świętą w intencji Ojczyzny. Na zakończenie, w warszawskiej katedrze, pod Epitafium Żołnierzy Wyklętych oraz Sarkofagiem Błogosławionego Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski złożono wieńce.

Escrito por: **BEATA SYLWESTRZAK**

RECOMENDACIÓN DE LA SEMANA

WYRÓŹNIONE · REDAKCJA POLECA

LA SEMANA SANTA EN GUATEMALA

WIELKI TYDZIEŃ W GWATEMALI

La Semana Santa en Guatemala es una manifestación cultural y religiosa de profunda reverencia histórica y social.

Wielki Tydzień w Gwatemali to uroczystość kulturalna i religijna o głębokim znaczeniu historycznym i społecznym.

EL PERÚ PREMIADO EN EL FILMAT 2026 EN POLONIA

PERU NAGRODZONE NA 20. FESTIWALU FILMAT W POLSCE

El Perú ganó el primer lugar en la categoría Comunicación Turística, Promoción del País, en el 20° Film, Art & Tourism Festival (FilmAT), lo que representa un reconocimiento a la labor de promoción del turismo que realiza dicho país.

Peru zdobyło pierwsze miejsce w kategorii „Komunikacja Turystyczna, Promocja Kraju” podczas 20. edycji Film, Art & Tourism Festival (FilmAT), co stanowi wyraz uznania dla działań promujących turystykę prowadzonych przez ten kraj.

OLIMPIADA DE ESPAÑOL 2026-2027 DEDICADA A GUATEMALA

OLIMPIADA JĘZYKA HISPZAŃSKIEGO 2026-2027 POŚWIĘCONA GWATEMALI

La Embajada de Guatemala en Polonia acompañará la Olimpiada Nacional de Lengua Española 2026-2027, edición que estará dedicada a Guatemala.

Ambasada Gwatemali w Polsce będzie towarzyszyć Ogólnopolskiej Olimpiadzie Języka Hiszpańskiego 2026-2027, której edycja zostanie poświęcona Gwatemali.

VISTULARTE

Siguenos en nuestras redes sociales.
Obserwuj nas w mediach społecznościowych.

www.vistularte.com

vistularte@gmail.com

VISTULA ARTE
AGOSTO / SIERPIEŃ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

MUÑEQUITAS QUITAPENAS
LA LEYENDA GUATEMALTECA

SE ESTÁ RODANDO

NO. 04

LALE ODPEZ ZMARW
LEGENDA Z GW

VISTULA ARTE
MAYO / MAJ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

LOS ESCOGIDOS
DE PATRICIA NIETO

WYBRANI

VISTULA ARTE
ABRIL / KWIECIEŃ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

COLORES DE OJOS
A TRAVÉS DEL TIEMPO

LA DEL REINO

ABRIL / KWIECIEŃ 2025

VISTULA ARTE
ABRIL / KWIECIEŃ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

DÍA DE LA BANDERA
SIGNIFICADO DE SUS COLORES

FAST FASHION Y SU IMPACTO

NO. 08

FUND BAC
VIBRACION
VIBRACJE

VISTULA ARTE
MAYO / MAJ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

NUESTROS HEROES
ONOMATOPEYA DEL COMIC

LA FERIA INTERNACIONAL DEL LIBRO EN VARSO MIEDZYNAROD. TARGI KSIĄZ. W WARSZAWIE

NO. 07

NASI BOHATEROWIE
KOMICZNA ONOMATOPEJA

VISTULA ARTE
ABRIL / KWIECIEŃ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

EL PAPA FRANCISCO
PAPIEZ FRANCISZEK

LATYŃOSI W POLSCE
MŁODE SPOJRZENIE Z KRAKOWA

NO. 03

ALIA RO REBELDE
VANY ANIOŁ

ATINOS EN POLONIA

VISTULA ARTE
MAYO / MAJ 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

TRUCO ARGENTINO EN POLONIA
FENÓMENO CULTURAL ARGENTYNOS W POLSCE

NO. 08

TRUCO ARGENTYNOSKI
W POLSCE

VISTULA ARTE
NOVIEMBRE / LISTOPAD 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

EL NAHUAL
UNA LEYENDA MESOAMERICANA
MEZOAMERYKAŃSKA LEGENDA

LA CATRINA
ENTRE CALACAS, EL AMOUR Y ETERNIDAD

CALAVERITAS LITERARIAS
CALAVERITAS: MEKSYKAŃSKIE FRASZKI

NO. 27

VISTULA ARTE
JUNIO / CZERWIEC 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

SOBREMESA
REUNAMONOS EN ESPAÑA
SPOTKAJMY SIĘ W HISZPANII

ALICIA IRENE FALKOWSKI
AMBAJADORA DE LA REPÚBLICA DE ARGENTINA
AMBASADOR REPUBLIKI ARGENTYNY

PRAGA PÓŁNOC
DISTRITOS MISTERIOSOS DE VARSOVIA
TAJEMNICZE WARSZAWSKIE DZIELNICE

NO. 25

VISTULA ARTE
OCTUBRE / PAŹDZIERNIK 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

KAZIMIERZ DOLNY
CIUDADES POLACAS EN EL NOROCCIDENTE DE MEXICO

DESCUBRIENDO MÉXICO
ODKRYWANIE UNA POLACA EN EL POLKA W MEXICO

NO. 25

JAN CZOCHRALSKI
EL QUIMICO POLACO QUE INICIO LA REVOLUCION DEL SILICIO
POLSKI CHEMIK, KTORY DAL SWIATU KRZEMOWA, REVOLUCJE

VISTULA ARTE
OCTUBRE / PAŹDZIERNIK 2025
KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VALENCIA
LA CIUDAD DE LAS PALMERAS,
LA CERAMICA Y EL SANTO CALIZ

VALENCIA
MIASTO PALM, CERAMINI I SWIĘTEGO GRALA

ALFIANDRA